

5.12. Výtvarná výchova

Charakteristika vyučovacího předmětu

Hlavním cílem vyučovacího předmětu je rozvoj všeobecných znalostí žáka v oblasti výtvarného umění a v oblastech, které tyto znalosti využívají. Jde o schopnost posuzování estetiky životního a pracovního prostředí, životního stylu a kulturních projevů.

Menší počet žáků ve skupině umožňuje lepší komunikaci se žáky a kvalitnější rozbor jejich prací či reprodukcí uměleckých děl. Součástí výuky jsou přednášky, besedy, referáty, výstavy, soutěže, a to jak v místním regionu, tak i v celostátním měřítku.

Žáci jsou tak seznámeni s výtvarnými osobnostmi i uměleckými díly z průběhu vývoje uměleckých slohů, směrů a stylů. V praktické části žáci pracují různými výtvarnými technikami.

Významnou složkou předmětu je práce v exteriérech, návštěvy výstav, muzeí, galerií a kulturních památek.

Výtvarná výchova rozvíjí tvořivost, zrakovou představivost, fantazii a kultivuje smyslové vnímání. Motivuje žáky k objevování a zkvalitňování vztahů k lidem, sobě samému, svému okolí, přírodě. Rozvíjí zájem o umění, prohlubuje kulturní rozhled.

Hodnocení předmětu vychází z těchto principů:

- výrazového – žákova individuální osobitost (exprese)
- tvořivého – výběr nejlepšího řešení
- zážitkového – bezprostřední zkušenost a prožívání (akce)
- dialogického – individuální zkušenosti, různé pohledy

Časové a organizační vymezení předmětu

Výtvarná výchova je vyučována v primě 2, v sekundě, v tercii a kvartě 1 hodinu týdně. Na vyšším stupni žáci volí mezi hudební a výtvarnou výchovou. Zvolený předmět je vyučován dva roky s dvouhodinovou dotací.

Výuka probíhá ve specializované učebně, některé hodiny jsou vyučovány v ateliéru Základní umělecké školy.

Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení

- učitel motivuje žáky k učení ukázkami vlastní tvorby a zadáváním úkolů, které řeší praktické využití učiva
- doporučuje žákům další aktivity – návštěvy výstav, kulturních památek, sledování vhodných televizních pořadů, internet
- rozborem uměleckých děl jsou žáci vedeni k tomu, aby si osvojili důležité poznatky a na jejich základě poznávali význam a přínos výtvarného umění pro život člověka
- používáním obrazových materiálů rozvíjí představivost a fantazii žáka
- formou samostatných referátů, přednášek, exkurzí a výukových programů jsou rozvíjeny v žácích představy o umělecké tvorbě
- formou dialogu jsou žáci vybízeni k tomu, aby si kladli si otázky o příčinách vzniku umění, jeho využití a odkazu praktickou činností jsou žáci vedeni k práci s jednoduchými nástroji a přístroji

Kompetence k řešení problémů

- učitel motivuje žáky k hledání vlastních postupů při řešení daného výtvarného problému
- vede žáky ke kritickému hodnocení vlastní tvorby a k hledání různých variant řešení problémů

Kompetence komunikativní

- žák je veden ke schopnosti vyjádřit svůj názor a subjektivní pocity při hodnocení výsledků své práce i práce spolužáků

Kompetence sociální a personální

- učitel vede žáky ke spolupráci při hledání výtvarného řešení tématu a k přijetí dílčích úkolů při realizaci skupinové práce

Kompetence pracovní

- žáci mohou prezentovat výsledky vlastní práce při výzdobě tříd, školy a formou výstav
- při práci ve skupinách jsou vedeni ke společnému hledání efektivního řešení problému

Kompetence občanské

- učitel svým příkladem, formou referátů, výukových programů a diskusí vede žáky ke správnému chápání ochrany životního prostředí, přírody a kulturních památek jako svoji občanskou povinnost a k aktivnímu vystupování v jejím zájmu
- učitel formou přednášek, exkurzí a výstav vede žáky k chápání důležitosti ochrany kulturních i přírodních památek; formou referátů a diskusí vybízí žáky ke sledování aktuálního dění ve světě umění

Kompetence k podnikavosti

- učitel podporuje inovace, vlastní iniciativu a tvořivost žáků; vede je k rozvržení své práce a řešení úkolů tak, aby dosáhli cíle úměrně času a vlastním silám
- učitel vede žáky k dokončování aktivit, motivuje je k dosahování úspěchu
- učitel učí žáky kriticky hodnotit dosažené výsledky

PRIMA

Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
žák se seznamuje s výtvarnými prostředky vizuálně obrazného vyjádření, s výtvarnými technikami tradičními i novými a uvědomuje si jejich specifika	poučení o barvách (barevný kontrast, barvy základní a doplňkové, specifika různých malířských technik), kresba a kresebný materiál, grafika (princip matrice a tisku, grafické techniky tisku z výšky, hloubky a plochy)	1.5, 1.8, 6.7	FYZ
žák vybírá z široké škály prvků VOV, uplatňuje je pro vlastní VOV, zkouší různé vlastnosti výtvarných prostředků pro získání osobitých výsledků	bod, linie, tvary, objemy, řešení kompozice, světlostní a barevné kvality		FYZ, MAT
užívá VOV k zaznamenávání vizuálních zkušeností i zkušeností získávaných ostatními smysly	kresba a malba podle modelu, zátiší, kresebné i barevné variace, výtvarné etudy (inspirace hudbou, záznam řeči, hmatového, či čichového prožitku)		BIO, HUV, CJL
žák užívá VOV k zaznamenávání vlastních představ, snů a podnětů z fantazie (v souvislosti s tím si uvědomuje jedinečné možnosti VOV, které nabízí k zaznamenání subjektivních zkušeností)	záznamy prožitků, emocí, představ, snů a fantazií (vyjadřování prožitků netradičními způsoby, barevná exprese)		CJL, HUV
vybírá a kombinuje výtvarné prostředky pro zachycení vizuálních zkušeností (konkrétních jevů a jejich proměn)	pohyb, rytmus, proměna tvaru, výtvarné vyjádření povrchu objektů, struktury		BIO
žák se seznamuje s uměleckými VOV minulosti i současnosti a interpretuje je, uplatňuje při tom znalosti historických reálií, své vlastní zkušenosti s výtvarnou tvorbou i osobní zkušenosti	vybrané uměleckohistorické slohy, práce s uměleckým dílem		DEJ, ZMP
žák si uvědomuje možnosti VOV jakožto specifického způsobu komunikace, ověřuje si jeho působení při konfrontaci s ostatními žáky, snaží se o vzájemné	akční malba a kresba, (skupinová i samostatná práce)		OBV

Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
porozumění			

SEKUNDA

Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
žák se seznamuje s výtvarnými prostředky vizuálně obrazného vyjádření, zkouší možnosti tradičních i nových výtvarných technik, experimentuje s nimi, vybírá a kombinuje výtvarné prostředky pro vlastní osobité VOV, porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných VOV	malba, kresba, grafika, kombinované techniky, experimenty s materiály (práce s rozličnými materiály - papír, dřevo, plast), prostorová tvorba	1.5, 1.8, 6.7	FYZ, CHE
vybírá z široké škály výtvarných prvků, dokáže je uplatňovat pro vyjádření vlastních zkušeností, představ a poznatků, jednotlivé prvky VOV variuje, tak aby získal zajímavé a osobité výsledky	bod, linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, uspořádání objektů v ploše i v prostoru, zlatý řez, vertikála, horizontála		FYZ, MAT
žák užívá VOV k zaznamenávání vizuálních zkušeností i zkušeností získávaných ostatními smysly	kresba a malba podle modelu, stavba tvaru, struktura, detail, zátiší, člověk a věci		BIO
žák užívá výtvarné prostředky pro subjektivní vyjádření svých zkušeností, k zaznamenávání vlastních představ, snů a fantazie	záznamy prožitků, emocí, představ a snů, barevná exprese, živly - výtvarné zpracování jejich působení		OBV, CJL
vybírá a kombinuje výtvarné prostředky pro zachycení vizuálních zkušeností (konkrétních jevů a jejich proměn), seznamuje se některými metodami současného výtvarného umění (počítačová grafika, fotografie)	vyjádření pohybu a proměn uvnitř samotného objektu i mezi objekty		BIO, FYZ
žák se seznamuje s uměleckými VOV minulosti i současnosti a interpretuje je, uplatňuje při tom znalosti historických reálií, své vlastní zkušenosti s výtvarnou	vybrané umělecko-historické slohy, inspirace, přírodní národy, práce s uměleckým dílem (zaměřená především na portrét a tělo ve výtvarném umění)		DEJ, ZMP

Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
tvorbou i osobní zkušenosti			
žák si uvědomuje možnosti VOV jakožto specifického způsobu komunikace, ověřuje si komunikační účinky VOV při sociálních vztazích, při konfrontaci s ostatními žáky, umí objasnit svůj záměr tvorby a zvládá vhodnou formou svoji tvorbu prezentovat	akční malba a kresba, modelování, skupinová práce, rozhovor, diskuse		OBV

TERCIE

Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
žák užívá VO prostředky a rozpoznává specifičnosti různých výtvarných prostředků i technik, seznamuje se s některými metodami současného výtvarného umění (počítačová grafika, fotografie), zkouší také nové uplatnění známých VO prostředků, zároveň toho dokáže využívat při vlastní tvorbě i při interpretaci VOV	kresba, malba, grafické techniky (technologické postupy tvorby), volná grafika, užitá grafika (známka, grafický design, logo, piktogram), ilustrace, písmo, koláž, základy fotografie	1.5, 1.8, 6.7	ICT, FYZ, CJL
při vlastní tvorbě uplatňuje osobní prožitky, zkušenosti a znalosti, využívá znalosti získané experimentováním s výtvarnými prostředky pro vyjádření svých představ, na základě těchto znalostí dovede zvolit vhodné prostředky, tak aby odpovídaly jeho výtvarnému záměru, zná možnosti zvoleného media	vnější a vnitřní prostor, hledání osobního výrazu		OBV
žák užívá VOV k zaznamenávání vizuálních zkušeností (pro zachycení objektů, procesů proměn), zkušeností získávaných ostatními smysly i k zaznamenávání podnětů z představ a fantazie	figurální námět (portrét, postava), hledání výrazových prostředků pro vyjádření nálad, pocitů a fantazie, zjednodušení a stylizace		BIO, OBV
interpretuje umělecká díla minulosti i současnosti, vychází při tom ze znalostí historických reálií, využívá získaných zkušeností z vlastní tvorby i životních	uměleckohistorické slohy, využití znalostí kresby, malby, grafiky, architektura (seznámení s uměleckohistorickými památkami v okolí), řemesla (keramika, slévárenství,		DEJ, ZMP

Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
zkušeností, mimo to umí identifikovat charakteristické VO prostředky	řezbářství)		
žák chápe VOV jako jeden ze způsobů poznávání světa kolem nás a zároveň také jako prostředek komunikace	komunikace, hra, gestická malba, haptická projekce		OBV

KVARTA

Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
žák dovede verbálně vyjádřit záměr své tvorby, popř. obhájit, zároveň je schopen respektovat práci svých spolužáků	instalace, prezentace, rozhovor, spolupráce	1.5, 1.8, 6.7	OBV
žák užívá VO prostředky a rozpoznává specifičnosti různých výtvarných prostředků i technik, seznamuje se s některými metodami současného výtvarného umění (počítačová grafika, fotografie), zkouší také nové uplatnění známých VO prostředků, zároveň toho dokáže využívat při vlastní tvorbě i při interpretaci VOV	kresba, malba, volná grafika, kombinované techniky, užitá grafika (známka, grafický design, logo, piktogram), práce s fotografií, reklama, film		ICT, FYZ
při vlastní tvorbě uplatňuje osobní prožitky, zkušenosti a znalosti, využívá znalostí získaných experimentováním s výtvarnými prostředky pro vyjádření svých představ, na základě těchto znalostí dovede zvolit vhodné prostředky, tak aby odpovídaly jeho výtvarnému záměru, zná možnosti zvoleného média	já a moje identita, osobní znak, subjektivní vyjádření, introspekce, akční tvorba, individuální práce, kolektivní projev		OBV
žák užívá VOV k zaznamenávání vizuálních zkušeností (pro zachycení objektů, procesů proměn), zkušeností získávaných ostatními smysly i k zaznamenávání podnětů z představ a fantazie	studie, inspirace přírodními motivy, kresba v plenéru, krajina, vnitřní krajina		BIO, OBV
pojmenuje účinky VOV na smyslové vnímání (typy kontrastů, rozvržení tvarů a hmot v ploše a prostoru), vědomě s nimi pracuje při vlastní tvorbě	linie, barva, kontrast, světlostní a barevné kvality, kompozice, tvar, rytmus, plocha, prostor, objem (prostorová tvorba)		FYZ
žák rozlišuje umělecké slohy a umělecké směry s důrazem na umění od konce 19. století do současnosti, uvědomuje si širší okolnosti a příčiny vzniku a proměn uměleckých směrů	umělecké směry 20. století, seznamování se současnými výtvarnými tendencemi, aktuální výstavy, interpretace obsahu VOV		DEJ, OBV
žák dovede verbálně vyjádřit záměr své tvorby, popř.	instalace, prezentace, rozhovor, spolupráce		OBV, CJL

Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
obhájit, zároveň je schopen respektovat práci svých spolužáků			
žák si v interakci s VOV uvědomuje rozdílnost rolí autora, příjemce, interpreta	návštěvy galerií, aktuální výstavy, komentované video, dokumentární film		OBV

KVINTA A SEXTA, 1. - 2. ROČNÍK

Časové rozvržení nelze stanovit přesně, učivo je voleno variabilně podle aktuálnosti námětu i podle zájmu jednotlivých skupin. Průběžně jsou také zařazovány návštěvy výstav.

Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
porovnává různé znakové systémy, např. mluveného i psaného jazyka, hudby, dramatického umění	vizuálně obrazné vyjádření v kontextu jiných znakových systémů (literatura, hudba, dramatické umění)		CJL, HUV
žák rozpoznává specifičnosti různých vizuálně obrazných znakových systémů a zároveň vědomě uplatňuje jejich prostředky k vytváření obsahu při vlastní tvorbě a interpretaci	jednotlivé výtvarné techniky (kresba, malba, grafika, kombinované techniky, prostorová tvorba, fotografie)	1.1,1.2	
žák v konkrétních případech vizuálně obrazných vyjádření vlastní i umělecké tvorby identifikuje pro ně charakteristické prostředky	světová umělecká tvorba - průřez uměleckými slohy a směry (jejich typické znaky, výtvarné techniky) s důrazem na výtvarnou tvorbu od konce 19. Století do současnosti	1.1,1.2	CJL
objasní roli autora, příjemce a interpreta při utváření obsahu a komunikačního účinku vizuálně obrazného vyjádření	interakce s vizuálně obrazným vyjádřením v roli autora, příjemce, interpreta		
na příkladech vizuálně obrazných vyjádření uvede, rozliší a porovná osobní a společenské zdroje tvorby, identifikuje je při vlastní tvorbě; na příkladech uvede vliv společenských kontextů a jejich proměn na interpretaci obsahu vizuálně obrazného vyjádření a jeho účinku v procesu komunikace	vizuálně obrazné znakové systémy z hlediska poznání a komunikace	1.3	
pojmenuje účinky vizuálně obrazných vyjádření na smyslové vnímání, vědomě s nimi pracuje při vlastní tvorbě za účelem rozšíření citlivosti svého smyslového vnímání	uplatnění vizuálně obrazného vyjádření v úrovni smyslové a subjektivní		
při vlastní tvorbě uplatňuje osobní prožitky, zkušenosti a znalosti, rozpozná jejich vliv a individuální přínos pro tvorbu, interpretaci a přijetí vizuálně obrazných vyjádření	individuální vyjádření jako východisko pro vlastní tvorbu i interpretaci	1.1,1.2	

Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
na příkladech objasní vliv procesu komunikace na přijetí a interpretaci vizuálně obrazných vyjádření; aktivně vstupuje do procesu komunikace a respektuje jeho pluralitu	vizuálně obrazná vyjádření, proces komunikace a interpretace	1.3	
nalézá, vybírá a uplatňuje odpovídající prostředky pro uskutečňování svých projektů; využívá znalosti aktuálních způsobů vyjadřování a technických možností zvoleného média pro vyjádření své představy	výtvarné prostředky vizuálně obrazného vyjádření, soudobé vyjadřovací prostředky	1.1,1.2	
charakterizuje obsahové souvislosti vlastních vizuálně obrazných vyjádření a konkrétních uměleckých děl a porovnává výběr a způsob užití prostředků	vizuálně obrazná vyjádření, jejich obsahové souvislosti a vyjadřovací prostředky	1.1,1.2	
své aktivní kontakty a získané poznatky z výtvarného umění uvádí do vztahů jak s aktuálními i historickými uměleckými výtvarnými projevy, tak s ostatními vizuálně obraznými vyjádřeními, uplatňovanými v běžné komunikaci	umělecké výtvarné projevy, vizuálně obrazná vyjádření v běžné komunikaci	1.1,1.2	
na konkrétních příkladech vysvětlí, jak umělecká vizuálně obrazná vyjádření působí v rovině smyslové, subjektivní i sociální a jaký vliv má toto působení na utváření postojů a hodnot	uplatnění vizuálně obrazného vyjádření v úrovni smyslové, subjektivní a komunikační		
rozlišuje umělecké slohy a umělecké směry (s důrazem na umění od konce 19. století do současnosti), z hlediska podstatných proměn vidění a stavby uměleckých děl a dalších vizuálně obrazných vyjádření; vytváří si přehled uměleckých vizuálně obrazných vyjádření podle samostatně zvolených kritérií	umělecké slohy a směry (impresionismus, postimpresionismus, fauvismus, kubismus, surrealismus, dadaismus, geometrická abstrakce, pop-art, konceptuální umění, umění akce, performance, land-art, bodyart)		CJL, DEJ
na konkrétních příkladech vizuálně obrazných vyjádření objasní, zda a jak se umělecké vyjadřovací prostředky výtvarného umění od konce 19. století do současnosti promítají do aktuální obrazové komunikace	vývoj uměleckých vyjadřovacích prostředků podstatných pro porozumění aktuální obrazové komunikaci		
na příkladech uvádí příčiny vzniku a proměn uměleckých směrů a objasní širší společenské a filozofické okolnosti vzniku uměleckých	světonázorové, náboženské, filozofické a vědeckotechnické zázemí historických slohů		

Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
děl	evropského kulturního okruhu		
samostatně experimentuje s různými vizuálně obraznými prostředky, zvládá zvolené techniky, experimentuje s různými materiály a cíleně využívá jejich vlastností, pracuje s náhodou a dokáže vytvářet nové překvapivé skutečnosti	výtvarné umění jako experimentální praxe z hlediska inovace prostředků, obsahu a účinku		
uplatňuje tvořivost a subjektivní přístup, (při vlastní tvorbě uplatňuje osobní prožitky, zkušenosti a znalosti, uvědomuje si jejich přínos pro tvorbu, interpretaci a přijetí vizuálně obrazných vyjádření). Vysvětlí jaké předpoklady jsou potřebné k recepci uměleckého díla	vývoj uměleckých vyjadřovacích prostředků podstatných pro porozumění aktuální obrazové komunikaci		
žák vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje osobnosti, dokáže objasnit její význam v procesu umělecké tvorby i v životě	vlastní umělecká tvorba jako prostředek vyjádření a komunikace		